OPERATIE PROPER 2026-2027

Infobrochure scholen

Inhoud

1. Wat is Operatie Proper?
2. Wie kan deelnemen?
3. Algemene verwachting bij deelname
4. Hoe verloopt Operatie Proper?
5. Wat is een actieplan en hoe maak je het op?
6. Welke actiepunten kan je kiezen?
7. Hoe verloopt de inschrijving?
8. Hoe verloopt de rapportering?
9. Hoe verloopt de beoordeling?
10. Hoe verloopt de beloning?
11. Bijlage: Actiepuntenlijst scholen

Operatie Proper is een project van Mooimakers. Mooimakers is het Vlaamse initiatief tegen zwerfvuil en sluikstort van de OVAM, Fost Plus en de VVSG.

mooimakers.be/operatie-proper

1. Wat is Operatie Proper?

Operatie Proper is een **beloningssysteem** waarbij scholen en jeugdverenigingen een duwtje in de rug krijgen om **zwerfvuil duurzaam aan te pakken**. Hoe? De deelnemers maken een actieplan op en voeren de acties uit. Mooimakers biedt daarbij ondersteuning (denk aan tips, informatie en educatieve pakketten) én bedankt de deelnemers voor de volgehouden inspanningen met een mooie financiële beloning! Het lokaal bestuur houdt een vinger aan de pols, keurt de acties en biedt hulp waar nodig.

2. Wie kan deelnemen?

Scholen en jeugdverenigingen komen in aanmerking voor deelname aan Operatie Proper. Bij twijfel doorloop je best de beslissingsboom om te zien of je al dan niet mag deelnemen aan Operatie Proper.

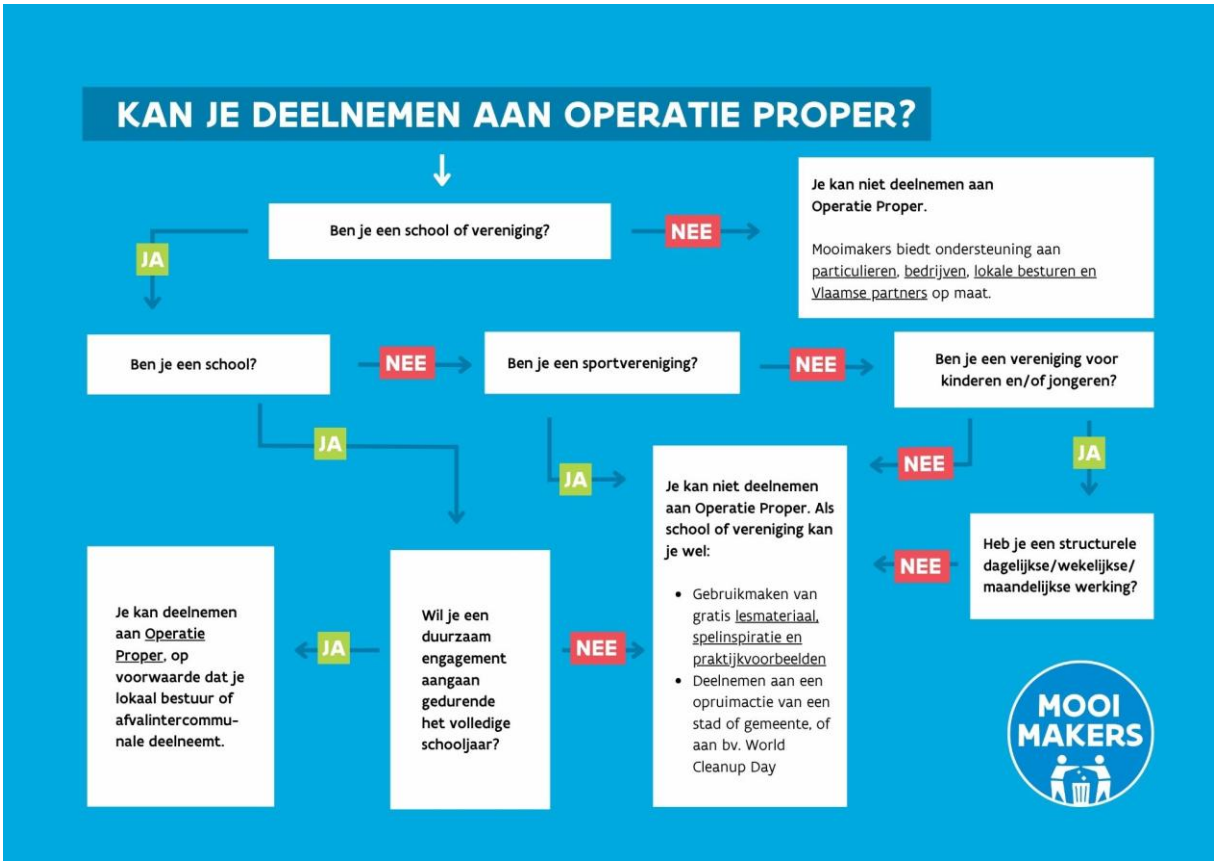

Een **belangrijk criterium voor deelname** is dat jouw lokaal bestuur (stad, gemeente of afvalintercommunale) meedoet aan Operatie Proper. Je kan nagaan of dat het geval is via de lijst met deelnemende lokale besturen op de website van Operatie Proper.

Doet jouw lokaal bestuur nog niet mee, dan kan je aan hen vragen om in het project te stappen.

3. Algemene verwachting bij deelname

Wens je als school de strijd aan te gaan tegen zwerfvuil in en rond de school, dan is Operatie Proper het ideale project voor jou. Het engagement dat je opneemt, zorgt op het einde van de rit voor een financiële beloning. Via het actieplan kan je dat engagement deels zelf vormgeven. Uiteraard zijn er ook enkele algemene verwachtingen.

Neem je deel aan Operatie Proper, dan geldt:

- Dat je school een **verantwoordelijke** aanstelt voor de strijd tegen zwerfvuil. Die persoon is ook het aanspreekpunt voor Mooimakers en andere betrokken partijen van Operatie Proper (bv. de stad, de gemeente, de afvalintercommunale …).
- Dat leerkrachten en omkaderend personeel de tijd en de mogelijkheden krijgen om de zwerfvuilproblematiek aan te pakken. Dat het **expliciet deel** uit maakt van hun **takenpakket**.
- Dat je de **deadlines** en de beslissingen van Mooimakers en/of het lokaal bestuur respecteren.

4. Hoe verloopt Operatie Proper?

Operatie Proper doorloop je in één schooljaar. Je kan elk jaar deelnemen. Het verloopt altijd via hetzelfde patroon.

Stap 1: Je gaat na of je lokaal bestuur deelneemt.

Stap 2: Je maakt een actieplan op en je dient het in tussen 16 augustus 2026 en 31 oktober 2026 via mooimakers.be/operatie-proper.

Stap 3: Het lokaal bestuur keurt jouw actieplan goed of af.
Is het goedgekeurd, dan start je met het uitvoeren van de acties. Is het afgekeurd, dan kan je het plan aanpassen en opnieuw proberen. Let wel: doe dat ten laatste op de deadline van 31 oktober!

Stap 4: Je voert de acties op het terrein uit.

Stap 5: Ondertussen kan je jouw acties doorlopend rapporteren via het online platform van Operatie Proper. Het lokaal bestuur kan je gerapporteerde acties beoordelen. Zo werk je tijdens het schooljaar al een deel van de rapportage af. Je kan rapporteren t.e.m. 7 juli 2027. Let wel: er is een tussentijdse deadline op 15 januari 2027 (zie punt 8).

Stap 6: Het lokaal bestuur beoordeelt jouw rapportering.
Is die goedgekeurd, dan ontvang je de beloning. Is het afgekeurd, dan ontvang je geen beloning.

Stap 7: Je ontvangt je beloning van je lokaal bestuur. Proficiat!

5. Wat is een actieplan en hoe maak je het op?

- Per schooljaar stel je een nieuw actieplan op. Het actieplan bundelt de acties die je in één schooljaar wil uitvoeren. Het is dus een overzicht van het engagement dat jouw school opneemt tijdens het schooljaar.
- Bij een **nieuwe inschrijving** geldt een **minimum van 7 en een maximum van 8 actiepunten** in een actieplan.
  Een nieuwe inschrijving is van tel wanneer je nog nooit eerder hebt deelgenomen aan Operatie Proper of wanneer je als deelnemer nooit het actieplan voltooid hebt, m.a.w. dus nooit een beloning ontvangen hebt.
  Het actieplan van een nieuwe deelnemer bevat 7 verplichte actiepunten en optioneel één extra actiepunt naar keuze erbij.
- Bij een **andere inschrijving** (ooit als deelnemer een beloning ontvangen) geldt een **minimum van 5 en een maximum van 8 actiepunten**.
  In dit geval zijn er 4 verplichte actiepunten, die aangevuld worden met minimaal 1 en maximaal 4 actiepunten naar keuze.

6. Welke actiepunten kan je kiezen?

- De lijst voor scholen bevat 21 actiepunten.
- De lijst bevat **verplichte** actiepunten. Dat zijn basisprincipes voor een engagement binnen Operatie Proper. Daarnaast zijn er actiepunten **naar keuze** om je engagement zelf vorm te geven.
- Sommige actiepunten kunnen slechts één keer worden opgenomen. Die punten bevatten afspraken die je één keer moet maken of uitwerken, de jaren daarna pas je die toe. Voor het uitdenken en implementeren, krijg je éénmalig een beloning.
- De lijst vind je als bijlage van deze brochure.

7. Hoe verloopt de inschrijving?

Je maakt een account aan op mooimakers.be of je logt in met je bestaande account.

Let wel: neemt iemand anders het project over, dan geef je vóór het indienen van een nieuw actieplan de nieuwe contactpersoon door aan info@mooimakers.be. Enkel op die manier kan je verder als 'ervaren' deelnemer.

Ben je nieuw, dan bekijk je eerst de deelnamecriteria (zie punt 2 hierboven).

In de inschrijvingsmodule zet je volgende stappen:

1. Je geeft toestemming voor het gebruik van geüploade foto's.
2. Je overloopt de verplichte actiepunten.
3. Je stelt jouw opruimgebied rond je school in.
4. Je selecteert de gekozen extra actiepunten.
5. Je vult het rekeningnummer van de school in.

Je moet de stappen in één keer overlopen. Er wordt geen draftversie opgeslagen. Wees dus voorbereid en bekijk de stappen in detail. Na het nemen van die stappen kan je het actieplan indienen. Denk goed na voor je indient, want eenmaal ingediend kan je het actieplan niet meer aanpassen.

Stap 1: Overlopen van de verplichte actiepunten

Bij elke inschrijving zijn volgende 4 actiepunten verplicht:

- Actiepunt 1: Engagementsverklaring
- Actiepunt 2: Afsprakenkader leerkrachten
- Actiepunt 4: Opruimen in schoolomgeving
- Actiepunt 14: Themalessen

Bij een nieuwe inschrijving zijn volgende 3 actiepunten bijkomend verplicht:

- Actiepunt 3: Opruimen binnen de school
- Actiepunt 7: Herbruikbaar materiaal
- Actiepunt 21: Schoolpolis

De volledige actielijst zit als bijlage in deze infobrochure en kan je online downloaden via mooi-makers.be/operatie-proper.

Stap 2: Opruimgebied instellen

Onder verplicht actiepunt 4 wordt verwacht dat je de schoolomgeving minstens elke maand opruimt. Om de schoolomgeving te bepalen leg je een opruimgebied vast. Bekijk op een kaart welke zone rondom de school je wil opruimen. Dat zijn de aanpalende straten, eventueel een aanpalend park of plein. In de online module van Operatie Proper zal bij inschrijving gevraagd worden die zone te tekenen. Achteraf krijg je de kans om dat bij te stellen.

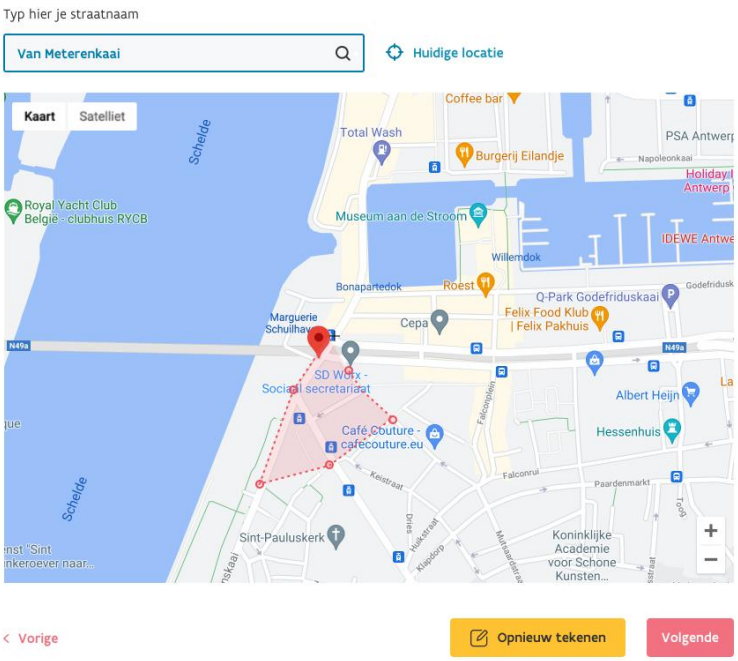

Stap 3: Extra actiepunten selecteren

Als nieuwe deelnemer kan je kiezen om één of geen actiepunt aan de 7 verplichte toe te voegen. Je eindigt zo met een totaal van minimaal 7 en maximaal 8 actiepunten. Als ervaren deelnemer moet je er minstens één bij kiezen en naar keuze nog tot 3 andere actiepunten. Je eindigt zo met een totaal van minimaal 5 en maximaal 8 actiepunten.

Stap 4: Rekeningnummer invullen

Om de beloning te kunnen uitreiken moet je het rekeningnummer van de school ingeven. Zorg dat je deze bij de hand hebt bij inschrijving.

Na het indienen van het actieplan zal het lokaal bestuur jouw aanmelding en plan beoordelen. Bij goedkeuring ga je van start met jouw actieplan! Veel succes! Op naar een propere omgeving!

8. Hoe verloopt de rapportering?

De rapportering gebeurt **via het online systeem**. Per actiepunt wordt uitleg gevraagd en eventueel een upload van foto's of documenten. Zo bewijs je dat je het actiepunt hebt uitgevoerd. In het systeem kan je zien wat er qua rapportering verwacht wordt (foto's, een verslagje of een formulier).

Vanaf de goedkeuring van het actieplan kan je al rapporteren. Dat betekent dat je niet hoeft te wachten tot april om voor bepaalde actiepunten een rapportering te doen.

Vanaf vorig schooljaar werken we met een tussentijdse rapporteringsdeadline. Op de **tussentijdse deadline van 15 januari 2027** moet **voor de verplichte actiepunten** minstens één keer gerapporteerd zijn. Als deelnemers moet je dus in het eerste semester al iets rapporteren in het systeem voor de verplichte actiepunten. Dat hoeft geen volledige rapportering te zijn, maar een blijk van het ondernemen van actie. Het hoeft nog niet goedgekeurd te zijn door het lokaal bestuur.

Is er op een verplicht actiepunt **niet tijdig gerapporteerd voor die tussentijdse deadline, dan halveert de beloning voor dat actiepunt.** Dat wordt meegenomen in de eindberekening van de beloning.

Je moet blijven rapporteren tot aan de finale deadline wil je aanspraak maken op een beloning. Pas na de finale deadline wordt de beloning al dan niet toegekend.

De **finale deadline** van rapporteren voor schooljaar 2025-2026 ligt **op 7 juli 2027**. Dit is een heel strikte deadline. Nadien is geen enkele rapportering meer mogelijk.

Noteer **twee belangrijke deadlines** in je agenda:

- Tussentijdse deadline voor verplichte actiepunten op 15 januari
- Finale deadline voor alle actiepunten op 7 juli

9. Hoe verloopt de beoordeling?

Als deelnemer rapporteer je doorlopend, maar ook het lokaal bestuur kan doorlopend de rapporteringen beoordelen. Daarbij hebben ze twee opties:

- Ofwel **keuren ze de rapportering goed**. Dan maakt de rapportering al deel uit van de finale rapportering en wordt die meegeteld voor de beloning. Je hoeft niet per se meer te rapporteren op dit punt, maar het kan nog.
- Ofwel **geven ze feedback**. Wanneer een rapportering onvoldoende is of wanneer een actiepunt doorloopt gedurende het volledige jaar, dan kan het lokaal bestuur dat punt niet meteen goedkeuren. Maar ze kunnen wel een aanmoediging, een tip, een bijsturing … geven. Ga met deze input verder aan de slag. Op dit punt moet nog verder gerapporteerd worden. Gebeurt dat niet, dan kan dat punt na de finale deadline van 7 juli afgekeurd worden.

10. Hoe werkt de beloning?

De beloning hangt vast aan de waarde van de gekozen actiepunten. Elk actiepunt heeft een vaste waarde. **De som van de waardes van de actiepunten in een actieplan bepaalt de beloning van dat actieplan.** De beloning zal variëren tussen € 225 en € 900.

Tijdens het schooljaar wordt gerapporteerd. Was je niet in staat een actiepunt naar keuze te voltooien, dan kan de waarde van dat actiepunt afgetrokken worden van de beloning. Dit **pro-rata systeem geldt enkel voor de actiepunten naar keuze**. De verplichte punten vallen hier niet onder, want dat is tenslotte de basis. **Wie de verplichte actiepunten niet of onvoldoende uitvoert, krijgt niets**.

Is er op een verplicht actiepunt **niet tijdig gerapporteerd voor de tussentijdse deadline, dan halveert de beloning voor dat actiepunt.** Dat wordt meegenomen in de eindberekening van de beloning.

De berekening van de beloning verloopt automatisch via het systeem. Het bedrag van een actieplan krijgen deelnemers te zien na goedkeuring van het actieplan. Om dat bedrag te ontvangen moeten ze alle acties uit het plan voltooien én correct rapporteren, d.w.z. in het systeem en voor de deadline. Rapporteringen per mail tellen niet mee.

Het lokaal bestuur beoordeelt jouw rapportage. Is die onvoldoende, dan ontvang je een deel van de beloning (pro-rata systeem) of niets (bij niet-uitgevoerde verplichte actiepunten).

Is je beloning wel toegekend, dan neemt het lokaal bestuur contact op om de beloning uit te keren en heb je het project succesvol afgerond! Proficiat!

WELKOM OP ONZE
PROPERE SCHOOL
Wij doen mee aan
Operatie Proper
mooi
MAKERS.BE
KLEINE DAAD
GROOTE IMPACT
Net opgeruimd.
HOU JIJ HET
MEE PROPER?
19
montes

11. Bijlage: Actiepuntenlijst scholen

Overzicht

1 Engagementsverklaring
2 Afsprakenkader leerkrachten
3 Opruimen binnen de school
4 Opruimen in schoolomgeving
5 Opruimen op extra locatie
6 Deelname opruimactie
7 Herbruikbaar materiaal
8 Preventie aanpak algemeen
9 Preventie aanpak activiteiten
10 Leave No Trace
11 Metingen
12 Controle sortering
13 Vuilnisbakkenplan
14 Themalessen
15 Realiteit op terrein
16 Participatie via klas
17 Participatie via werkgroep
18 Training aanspreken
19 Sensibiliserende actie
20 Communicatie
21 Schoolpolis

verplicht voor iedereen
verplicht voor eerste inschrijving
éénmalig keuze actiepunt

Actiepunt 1: Engagementsverklaring

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze school laat een engagementsverklaring ondertekenen door alle personeelsleden en leerlingen, en geeft die een prominente plaats in de school.

Meer uitleg over het actiepunt

Via de engagementsverklaring verklaar je dat jouw school de strijd tegen zwerfvuil aangaat. Dat engagement gaat uit van alle leerlingen, leerkrachten en directie. Daar mag je zeker mee uitpakken!

Tips & tricks

- Gebruik het sjabloon.
- Hang de engagementsverklaring op in de inkomhal, in het leraarslokaal, in elke klas …
- Plaats een foto van de ondertekende engagementsverklaring in je communicatiekanalen (sociale media, website, schoolkrantje …).
- Kunnen kleuters hun naam nog niet schrijven, laat hen dan ondertekenen met een vinger-afdruk.

Rapportering

- Verplicht: Foto's: Enkele foto's waarop je laat zien waar de verklaring zichtbaar is.
- Verplicht: Tekstvak met uitleg: Waar hangt het op? Hoe verliep de ondertekening?

Actiepunt 2: Afsprakenkader leerkrachten

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

In onze school maken we een afsprakenkader op voor leerkrachten, waarbij hun voorbeeldfunctie benadrukt wordt. Die afspraken maken we bij het begin van het schooljaar en leven die na tijdens het schooljaar.

Meer uitleg over het actiepunt

Leerkrachten hebben een voorbeeldfunctie die ook geldt bij de aanpak van zwerfvuil. Leg volgende minimum afspraken vast in een kader dat tijdens het schooljaar gebruikt wordt: het leraarslokaal is altijd proper, leerkrachten maken zelf gebruik van herbruikbaar materiaal voor drank en eten, leerkrachten ruimen mee op en spreken leerlingen en elkaar aan op foutief gedrag. Vul gerust zelf aan met nog mogelijke afspraken. Dit kader houdt ook in dat de deelname aan Operatie Proper gekend is bij elke leerkracht. Daartoe ondertekent elke leerkracht de engagementsverklaring, zie actiepunt 1.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Een afsprakenkader voor leerkrachten'.
- Zorg dat elke leerkracht de sorteerregels binnen de school goed kent. Pak het ludiek aan bv. met een sorteerquiz.
- Er geldt een rookverbod in scholen, alsook binnen een straal van 10 meter vanaf alle in- en uitgangen van scholen. Zorg voor goede afspraken en communicatie, waardoor peuken er niet op de grond eindigen. Op de website van Generatie Rookvrij vind je meer informatie en signalisatiemateriaal ter ondersteuning.
- Rokers binnen het lerarenkorps tonen het goede voorbeeld: een peuk gooien we altijd in de vuilnisbak. Tip: promoot zakasbakjes onder rokende leerkrachten.
- Zie zwerfvuil opruimen niet als straf. En motiveer leerlingen met een inspanningsverbintenis: Ga voor "5 minuten zwerfvuil rapen" in plaats van "5 stuks zwerfvuil rapen" of "maak de hele speelplaats proper". Het effect is veel groter als je de inspanning als een realistische en meetbare opdracht met een zichtbaar resultaat formuleert. Tijdens die 5 minuten wordt meer zwerfvuil geraapt dan als ze slechts 5 stuks rapen (bv. 5 kleine stuks zoals peuken of kleine plastic stukjes ...). Bovendien moet het resultaat ook haalbaar zijn. Alleen een hele speelplaats proper maken, is niet realistisch.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken? En hoe zijn die vastgelegd?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 3: Opruimen binnen de school

Status: verplicht bij nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

Onze school stelt een structurele beurtrol op voor leerlingen, leerkrachten en andere partners om over de verschillende graden heen minstens wekelijks het zwerfvuil op de eigen schoolterreinen op te ruimen.

Meer uitleg over het actiepunt

Een eerste stap richting een propere schoolomgeving zet je in eigen huis. Dat doe je door middel van een structurele beurtrol. Daarmee bedoelen we eentje dat je elk jaar opnieuw kan toepassen. Bedenk dus een systeem waarmee je de taak over de verschillende klassen en graden verdeelt. Leerkrachten doen ook mee. Zo tonen ze het goede voorbeeld en dat motiveert de leerlingen.

Dit is een éénmalig actiepunt, waardoor je in je eerste actieplan van Operatie Proper beloond wordt voor de inspanningen. Daarna moet het als structurele afspraak opgenomen worden.

Tips & tricks

- Opruimen doe je in duo of trio: één of twee personen ruimen op en de andere houdt de vuilniszak(ken) open.
- Tijdens het opruimen wordt er gesorteerd: minstens restafval en PMD, bij uitbreiding papier-karton en gft.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk systeem? Welke beurtrol?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 4: Opruimen in schoolomgeving

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze school stelt een planning op en ruimt met leerlingen en leerkrachten over de verschillende graden heen minstens elke maand het zwerfvuil in (een deel van) de aanpalende straten rond de school op.

Meer uitleg over het actiepunt

Met een propere schoolomgeving maak je iedereen blij: personeel, leerlingen, ouders, buren én passanten. Daarmee straal je als school een positief imago uit. Je stelt een planning op, zodat je via een beurtensysteem over verschillende graden en klassen dit engagement opneemt. Doe dat op maat van jouw school en betrek leerlingen bij het uitdenken van het systeem. Zo zal het eigenaarschap groter zijn.

Tips & tricks

- Baken je opruimgebied af: de aanpalende straten, eventueel gecombineerd met een aansluitend park of plein. Dit terrein teken je bij inschrijving uit op een online kaart.
- Opruimen doe je in duo of trio: één of twee personen ruimen op en de andere houdt de vuilniszak(ken) open.
- Tijdens het opruimen wordt er gesorteerd: minstens restafval en PMD, bij uitbreiding papier-karton en fracties om apart op te halen (bv. batterijen). Sluikstort of gevaarlijk afval laat je best liggen en meld je afzonderlijk bij het lokaal bestuur.
- Ga na bij het lokaal bestuur of je vuilniszakken kan krijgen.
- Maak gebruik van Mijn Mooie Straat-app om de opruimsessies in kaart te brengen. Let wel: je moet blijven rapporteren in het systeem van Operatie Proper. Dat kan bv. met screenshots vanuit de app.

Rapportering

- Bij inschrijving heb je een opruimgebied aangemaakt. Indien gewenst, kan je het gebied nog aanpassen.
- Verplicht: Foto's van een opruimsessie per maand.
- Optioneel: Kort verslag per opruimsessie

Actiepunt 5: Opruimen op extra locatie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school engageert zich om een zwerfvuilgevoelige locatie in de buurt van de school proper te houden.

Meer uitleg over het actiepunt

In de schoolomgeving worden sommige plaatsen overvloedig gebruikt door schoolgaande kinderen en jongeren. Dat brengt soms meer zwerfvuil met zich mee. Voorbeelden in de schoolomgeving zijn snoeproutes van en naar een winkel, haltes van openbaar vervoer, ontmoetingsplekken in parkjes of pleintjes … Als school word je peter of meter van zo'n plek en ruim je die vaker dan één keer in de maand op, gedurende het volledige schooljaar.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Opruimen van een probleemlocatie'.
- Voor dit punt neem je contact op met de stad of gemeente, om samen met de milieudienst de hotspots in directe buurt in kaart te brengen. Kies één of meerdere locaties, en stem je plannen af met het lokaal bestuur. Je kan aftoetsten of die plek niet standaard opgeruimd wordt door de reinigingsdiensten of vrijwilligers? Het bestuur kan daarbij ook ondersteuning bieden.
- Kies een plek die extra aandacht vergt. Het hoeft geen uitgebreid gebied te zijn. Het is een plekje dat erg veel zwerfvuil en/of sluikstort aantrekt. Dat kan een bank, een glascontainer, een bushokje …. zijn. Die plek maak je vaak schoon: frequenter dan één keer per maand. Je wordt als het ware peter of meter van die plek. De plek kan in, maar ook buiten de structureel op te ruimen zone liggen.
- Kies een plek uit, afhankelijk van de leeftijd van de opruimers. Bv. een bank in een park of een vuilnisbak voor kleuters en lagere schoolkinderen. Voor tieners mag het eventueel iets ruimer zijn, bv. een skatepark, een hangplekje op een plein, een bushokje, of rond take-awayhandelszaken … Maak de locatie heel concreet, zo kan je er extra focus op leggen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Melding aan het lokaal bestuur wat je wil/zal doen en waar, en beschrijving van de locatie(s) en wie er wanneer opruimde.
- Verplicht: Foto's van opruimacties op de locatie(s).

Actiepunt 6: Deelname opruimactie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school neemt minstens één keer deel aan een extern georganiseerd opruiminitiatief.

Meer uitleg over het actiepunt

Lokale besturen, maar ook sommige organisaties, zetten zelf grote opruimacties op. Scholen zijn meestal welkom als deelnemers. Door deelname aan zo'n initiatief breek je uit de schoolomgeving en ontdekken de leerlingen ook andere plaatsen waar zwerfvuil opduikt. Vele helpende handen maken meteen een groot gebied proper.

Tips & tricks

- Pols voor het kiezen van dit actiepunt in je actieplan bij het lokaal bestuur welke opruimacties gepland staan.
- Je kan opruimacties in jouw buurt ontdekken via Mooimakers.
- Je kan deelnemen aan acties in kader van de Lenteschoonmaak, van River Cleanup, van World Cleanup Day of van de Proper Strand Lopers aan de Belgische kust …
- Wil je opruimen op het water, bekijk dan onze tips.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak met uitleg: Welk initiatief en wanneer?
- Verplicht: Foto's van deelname aan het initiatief

Actiepunt 7: Herbruikbaar materiaal

Status: verplicht bij nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

Onze school verplicht het gebruik van herbruikbare brooddozen, drinkbussen en koekjes- en fruitdozen bij leerlingen en personeel.

Meer uitleg over het actiepunt

Een snelle winst in de strijd tegen zwerfvuil is het gebruik van herbruikbare materialen. In de schoolcontext leggen we voor dit actiepunt de nadruk op brooddozen, drinkbussen en doosjes voor vieruurtjes. Als school verplicht je ouders, leerlingen en personeel om die herbruikbare materialen te gebruiken en om geen wegwerpverpakkingen (aluminium- of plastiekfolie en zakjes) mee naar school te brengen. Bij voorkeur wordt een verbod ingeschreven in het schoolreglement.

Dit actiepunt gaat enkel over de lunch, drank en versnaperingen die leerlingen meebrengen van huis, in concreto: het meebrengen in drinkbus, brooddoos of -wikkel en doosjes voor fruit of koeken. Dit gaat niet over de interne werking. Initiatieven rond het verduurzamen binnen de interne werking van de school valt onder keuze-actiepunt 'Preventie algemeen'.

Dit is een éénmalig actiepunt, waardoor je in je eerste actieplan van Operatie Proper beloond wordt voor de inspanningen. Daarna moet het als structurele afspraak opgenomen worden.

Tips & tricks

- Ontdek tips en voorbeelden in het artikel 'Herbruikbaar materiaal voor eten en drinken'.
- Communiceer dit voldoende naar de ouders (via brief aan de ouders, op de website, oudervereniging ...).
- Zorg ervoor dat alles een naamlabel draagt!
- Voorzie mogelijkheden om drinkbussen bij te vullen en opbergplekken voor het materiaal.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken en aanpak?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 8: Preventie aanpak algemeen

Status: keuze

Actiepunt

Onze school onderneemt extra actie om het gebruik van wegwerpverpakkingen binnen de schoolmuren te verminderen, aanvullend op actiepunt 7.

Meer uitleg over het actiepunt

Als je als school wil inzetten op een afvalarme werking, kan je met dit actiepunt aan de slag. Denk bv. aan de materialen die in de keuken of in de refter gebruikt worden, die in automaten aangeboden worden ... Misschien kan je daarvoor wel afvalarme varianten vinden. Projecten enkel gericht op het gebruik van brooddozen, drinkbussen en doosjes voor vieruurtjes vallen niet onder dit actiepunt, maar onder actiepunt 7 (herbruikbaar materiaal).

Tips & tricks

- Quick wins: gebruik herbruikbare zakken, koop goederen in bulk aan, gebruik herbruikbaar servies, bestek en bekers.
- Start een schoolmoestuin.
- Hanteer de R-strategieën als kapstok. Doe een denkoefening met leerkrachten en/of personeel om er een eigen invulling aan te geven.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke actie(s) onderneem je?
- Optioneel: Foto's van de projecten en acties

Actiepunt 9: Preventie aanpak activiteiten

Status: keuze

Actiepunt

Onze school vestigt extra aandacht aan zwerfvuil vermijden bij activiteiten zoals festiviteiten, traktaties, praktijkles …

Meer uitleg over het actiepunt

Iemand jarig? Een traktatie tijdens de les? Een schoolfeest? Bij zo'n activiteiten en festiviteiten wordt extra materiaal ingezet: voor catering, ter decoratie, als animatie … Ook bij projectweken of praktijklessen wordt vaak extra materiaal voorzien. Bedenk als school, samen met leerlingen en leerkrachten, hoe je die zaken vormgeeft zonder zwerfvuil te veroorzaken. Geef ook ouders de nodige informatie mee.

Tips & tricks

- Gebruik geen wegwerpmateriaal zoals kartonnen bordjes, servetten of wegwerpbekers.
- Schenk aandacht aan mogelijk wegwaaiend afval.
- Maak confetti van bladeren, naai een stoffen vlaggenlijn, ban ballonnen en blaas bellen … Met een creatieve twist maak je leuke, afvalarme of duurzame decoratie.
- Voorzie als school zelf traktaties en koop die in bulk aan.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke actie(s) onderneem je?
- Optioneel: Foto's van de projecten en acties.

Actiepunt 10: Leave No Trace

Status: keuze - éénmalig

Actiepunt

Onze school legt een aanpak vast om tijdens schooluitstappen of meerdaagse activiteiten het principe 'Leave No Trace' te hanteren.

Meer uitleg over het actiepunt

Leave No Trace is een gedragscode waarbij je een zo minimaal mogelijke impact op de natuur nastreeft tijdens wandelingen, tochten en overnachtingen. Daarbij liggen zeven regels vast. In deze context benadrukken we er vijf van:

- Bereid je uitstappen goed voor.
- Laat geen afval achter.
- Neem niets mee uit de natuur (behalve afval).
- Respecteer fauna en flora (dieren en planten).
- Respecteer de andere bezoekers.

Vertaal deze regels naar de context van jouw school en leg een aanpak vast die je voortaan toepast bij daguitstappen en meerdaagse activiteiten (bv. bosklassen, zeeklassen, schoolreizen ...).

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Laat geen spoor achter'.
- Zorg dat je een (vuilnis)zak of afvalrugzak (te bestellen via de webwinkel van Mooimakers) bij hebt om eigen afval bij te houden.
- Maak van de gelegenheid gebruik om tijdens wandelingen of verplaatsingen te voet afval op te ruimen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke afspraken leg je vast en hoe hanteer je die?

Actiepunt 11: Metingen

Status: keuze

Actiepunt

Onze school meet minstens elk trimester de hoeveelheid zwerfvuil op verschillende plaatsen binnen de schoolmuren en vergelijkt de resultaten samen met leerlingen en leerkrachten.

Meer uitleg over het actiepunt

Het doel is om op een zo objectief mogelijke manier metingen uit te voeren zodat je op het einde van het schooljaar een evolutie kan zien in de hoeveelheid zwerfvuil.
Stel daarvoor een team samen, ga aan de slag en tel de stukken afval die op de grond liggen in zes zones op school. Maak gebruik van het meetformulier en de handleiding.

Kleuterscholen en lagere scholen mogen een eigen systeem rapporteren, bv. via een afvalmeter waarin het zwerfvuil verzameld wordt.

Tips & tricks

- Maak gebruik van het meetformulier.
- Bekijk de informatie in de handleiding.
- Hang de resultaten uit in school. Of maak ze zichtbaar via een zwerfvuilmeter.

Rapportering

- Verplicht: Upload: Meetformulier of uitleg en foto's van eigen systeem

Actiepunt 12: Controle sortering

Status: keuze

Actiepunt

Onze school stelt iemand aan die (of een team aan dat) regelmatig controleert of de inhoud van de afvaleilanden correct gesorteerd is. Bij foutieve sortering wordt actie ondernomen.

Meer uitleg over het actiepunt

Plaats op school gescheiden vuilnisbakken op plaatsen waar leerlingen komen: voor restafval, PMD, papier en karton en gft. Een afvaleiland op de speelplaats vorm je met twee of meerdere vuilnisbakken voor de verschillende fracties. Het is dan een kwestie om ook te controleren of er juist gesorteerd wordt. Is dat niet het geval, dan ga je over tot actie door sorteerinstructies duidelijk(er) te communiceren, de afvaleilanden toegankelijker te maken, leerlingen en leerkrachten aan te spreken over hun sorteergedrag …

Tips & tricks

- Bekijk de tips en het voorbeeld van Basisschool Toermalijn in het artikel 'Controle op sortering'.
- Om sorteerinstructies duidelijk te maken kan je pictogrammen aanbrengen bij de afvaleilanden, kan je extra aandacht aan sorteren geven in de lessen, kan je er een uitdaging van maken door de meetgegevens duidelijk te communiceren en er een doel aan te koppelen (bv. op einde van het schooljaar 100% zuivere PMD) …
- Bij de afvalintercommunale kan je afvalbakken en communicatiemateriaal van Fost Plus bestellen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke acties onderneem je? Met welk resultaat?
- Optioneel: Foto's

Actiepunt 13: Vuilnisbakkenplan

Status: keuze - éénmalig

Actiepunt

Onze school herbekijkt de plaatsing van vuilnisbakken op de speelplaats en zorgt voor een zo optimaal mogelijk vuilnisbakkenplan a.d.h.v. het aangeleverde stappenplan.

Meer uitleg over het actiepunt

Een vuilnisbakkenplan zorgt voor de juiste vuilnisbak op de juiste plaats. Daardoor kan de hoeveelheid zwerfvuil drastisch verminderen. Zo'n plan bestaat uit een aantal stappen.

Tips & tricks

- Maak gebruik van het stappenplan vuilnisbakkenplan.
- Bekijk de tips en het voorbeeld van VBS Langemark in het artikel 'Een vuilnisbakkenplan voor de school'.
- Pols bij het lokaal bestuur of ze je daarbij willen ondersteunen.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk aanpassingen zijn gebeurd? Welke stappen zijn genomen?

Actiepunt 14: Themalessen

Status: verplicht bij elke inschrijving

Actiepunt

Onze school organiseert in elke graad themalessen rond de zwerfvuilproblematiek.

Meer uitleg over het actiepunt

Integreer het thema zwerfvuil en sluikstort in de lessen. Zo kunnen leerlingen ontdekken waarom zwerfvuil en sluikstort gestopt moeten worden, welke effecten het met zich meebrengt, hoe ze zelf hun steentje kunnen bijdragen buiten de schoolmuren … Deze themalessen gaan hand in hand met de hele aanpak binnen Operatie Proper en is één van de belangrijkste actiepunten.

Tips & tricks

- Maak gebruik van ons educatief materiaal voor scholen.
- Voor secundaire scholen is er een uitgebreid lespakket beschikbaar.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk materiaal gebruik je?
- Optioneel: Document met eigen lesvoorbereidingen of lesideeën.

Actiepunt 15: Realiteit op terrein

Status: keuze

Actiepunt

Onze school laat de leerlingen kennismaken met de realiteit op het terrein en organiseert daartoe minstens één relevante activiteit.

Meer uitleg over het actiepunt

Kennismaken met de realiteit doe je door een uitstap te organiseren naar het recyclagepark of een sorteerinstallatie, samen op pad te gaan met een straatveger of de technische dienst van de gemeente, de vuilnis- of veegwagen die langskomt op school …

Tips & tricks

- Contacteer het lokaal bestuur om te horen wat de mogelijkheden zijn.
- Batterijen vinden we helaas ook terug in het zwerfvuil. Met de lagere school kan je alles te weten komen over batterijen in het bezoekerscentrum van Bebat.
- Klassen vanaf de tweede graad secundair zijn welkom in een waterzuiveringsinstallatie van Aquafin.
- Bezoek een Repair Café of organiseer er zelf één. Of ga op bezoek bij de Kringwinkel.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of upload: Document met uitleg: Welke activiteit?
- Optioneel: Foto's van de activiteit

Actiepunt 16: Participatie via klas

Status: keuze

Actiepunt

Onze school voorziet tijd en mogelijkheden om in elke klas leerlingen zelf te laten nadenken over de aanpak van de zwerfvuilproblematiek en hun rol daarin.

Meer uitleg over het actiepunt

Dit gaat verder dan een themales over zwerfvuil. Het gaat erom dat je de leerlingen betrekt in de aanpak in en rond de school. Om meer impact te hebben bij de acties die uitgevoerd worden binnen Operatie Proper is leerlingenparticipatie nodig. Zo creëer je gedragenheid bij de leerlingen. Bij dit actiepunt voorzie je tijd en mogelijkheden binnen het lessenrooster om inspraak te garanderen in élke klas van de school.

Tips & tricks

- Daag je leerlingen uit om voorstellen te doen. Overleg in kleine groepen of vraag om ideeën te noteren.
- Pols de motivatie voor de medewerking van de leerlingen via een motivatiemeter.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke aanpak?

Actiepunt 17: Participatie via werkgroep

Status: keuze

Actiepunt

Onze school heeft een werkgroep van leerlingen die structureel samenkomt en nadenkt over het afval- en zwerfvuilbeleid op school en hoe dat geoptimaliseerd kan worden.

Meer uitleg over het actiepunt

Dit is een andere invulling van leerlingenparticipatie dan bij actiepunt 16, want hier voorzie je een groepje leerlingen dat een coördinerende rol speelt in de aanpak. Dat kan een leerlingenraad of eigen milieuraad zijn op voorwaarde dat het afval- en zwerfvuilbeleid steevast op de agenda staat. Het sluit actiepunt 16 niet uit; de twee kunnen gecombineerd worden. Naast leerlingen kunnen er uiteraard leerkrachten aan deelnemen, maar ook ouders of buurtbewoners.

Tips & tricks

- Ben je niet vertrouwd met leerlingenparticipatie dan kan je beroep doen op VSK, de Vlaamse Scholierenkoepel.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welk groepje? Welke samenstelling? Welke opdracht? Welke acties? Welke resultaten?
- Optioneel: Foto's van realisaties, acties, projecten …

Actiepunt 18: Training aanspreken

Status: keuze

Actiepunt

Onze school traint leerlingen en leerkrachten waarop je moet letten als je iemand aanspreekt m.b.t. zwerfvuil.

Meer uitleg over het actiepunt

Het is niet gemakkelijk om anderen aan te spreken op foutief gedrag. Maak gebruik van de tips van Mooimakers om leerlingen en leerkrachten daarop te trainen.

Tips & tricks

- Maak gebruik van de aanspreektips van Mooimakers.
- Voor secundair onderwijs, maak gebruik van lesactiviteit 'Vervuilers aanspreken' voor eerste graad en voor tweede en derde graad.
- Gebruik de principes van de Roos van Leary of de Axenroos van Cuvelier.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke tips, methodieken, materialen zijn gebruikt? Welke resultaten?

Actiepunt 19: Sensibiliserende actie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school zet een sensibiliserende actie op naar ouders en/of buren om onze schoolomgeving proper te houden.

Meer uitleg over het actiepunt

Operatie Proper streeft naar een propere schoolomgeving en daarvoor zijn niet enkel leerlingen, leerkrachten en schoolpersoneel nodig. Zet acties op naar andere betrokkenen bij de school om ook hen ervan te overtuigen om afval altijd in de vuilnisbak te gooien.

Tips & tricks

- Bekijk de tips en voorbeelden in het artikel 'Een sensibiliserende actie in de buurt'.
- Mooimakers zet publiekscampagnes op, waarbij meestal affiches ter beschikking staan van scholen. Ook op de webwinkel van Mooimakers vind je communicatiemateriaal.
- Betrek ouders, de buren, samenwerkende partners bij Operatie Proper …
- Voer zelf campagne met ludieke boodschappen in krijt op straat of met zelfgemaakte posters, organiseer zwerfvuilwandelingen, organiseer een opknapbeurt van de buurt …

Rapportering

- Verplicht: Tekstvlak of document met uitleg: Welke actie(s)?
- Optioneel: Foto's van de actie(s).

Actiepunt 20: Communicatie

Status: keuze

Actiepunt

Onze school communiceert (minstens) maandelijks over ons zwerfvuilengagement via onze communicatiekanalen.

Meer uitleg over het actiepunt

Neem je engagement voor Operatie Proper op in het communicatieplan van de school. Zo geef je zichtbaarheid aan je inspanningen voor een nettere (school)omgeving. Bekijk welke communicatie de deur uitgaat en bepaal welke info over Operatie Proper je daarin wil delen. Kort verslag van de inspanningen op de schoolblog? Foto's op intranet? Berichtje in de nieuwsbrief? Of laat leerlingen in hun pen kruipen als verslaggevers of laat hun creativiteit los in leuke filmpjes …

Tips & tricks

- Maak gebruik van het communicatiepakket van Operatie Proper.

Rapportering

- Verplicht: Tekstvak of document met uitleg: Welke communicatie? Link naar filmpjes?
- Optioneel: Foto's of communicatiemateriaal.

Actiepunt 21: Schoolpolis

Status: verplicht bij nieuwe inschrijving – éénmalig

Actiepunt

Op onze school zijn de leerlingen en leerkrachten verzekerd via de schoolpolis wanneer ze buiten de schoolmuren zwerfvuil opruimen.

Meer uitleg over het actiepunt

Het afsluiten van een schoolverzekering is facultatief, maar de meeste scholen in België sluiten deze verzekering af. De inhoud van de waarborgen kan variëren naargelang de school en is vaak maatwerk. Ga dus zeker na of jouw schoolpolis de activiteiten van het actieplan buiten de school dekt en stem indien nodig af met de verzekeraar.

Tips & tricks

- Ga na of je school al een verzekering heeft voor extra-muros activiteiten en of die de activiteiten dekt van zwerfvuil opruimen door leerkrachten en leerlingen.

Rapportering

- Verplicht Tekstvak of document: Bevestiging van verzekering.